REPERE PENTRU O POETICĂ A IMAGINII
Guides Marks for a Poetics of the Image

Dorin ŞTEFĂNESCU[1]

Abstract

The study focuses on a dimension concerning the status of the image. It involves both a hermeneutical and a phenomenological approach which aims to set the guidelines to a poetics of the image by inquiring the status of the poetical image, referring to its function in the foundation of the original significance. Does it open a horizon of the presence in the occurrence of an infra-textual phenomenon? In other words: what pre-signifies, in original, does it give itself for comprehension in "the flesh" of an image, in a speaking configuration? How could we intercept, beyond the poetical body, but through its signifying language, the unimaginable image of the poetal flesh, in the uncertain place where something appears in the perspective opened by a new point of view? In this case, the white comprehension implies an apophatic experience or a phenomenology of the unapparent. It should retrieve the way between what affirms and what covers, the body of an intermediate image between what is proposed for the speaking and the apparition of the significance itself: an oblique itinerary which intercepts the eternal (re-)initiation of the poetal saying.

Keywords: image, unapparent, phenomenology, hermeneutics, diaphanous.

Studiul de faţă urmăreşte să traseze liniile directoare ale unei *poetici a imaginii*, punând sub interogare statutul imaginii poetice cu referire la funcţia pe care aceasta o are în constituirea semnificabilului originar. Deschide ea un orizont al prezenţei în manifestabilul unui fenomen infra-textual? Altfel spus: ceea ce pre-semnifică în mod originar se dă înţelegerii în „trupul" unei imagini, într-o configuraţie grăitoare? Cum putem surprinde, dincolo de corpul poetic, dar prin limbajul semnificant al acestuia, chipul *inimaginabil* al trupului poetal, în locul incert – ezitând între *realia* şi *fictia* – în care ceva apare în perspectiva deschisă de un nou punct de vedere?[2]

Aici, mai mult decât oriunde, filosofia şi poezia nu se împlinesc una fără cealaltă, ci una pe cealaltă, regăsindu-şi rădăcina comună într-o rostire originară.[3] „Un dialog al gândirii cu creaţia poetică" nu numai că este posibil dar şi necesar întrucât, „amândurora le este proprie o relaţie privilegiată, chiar dacă diferită, cu limba".[4] Totuşi, carenţa conceptului constă în faptul că rămâne mereu dincoace de ceea ce el conceptualizează, exceptând situaţia în care el apelează la intuiţiile care îi hrănesc meditaţia, păstrându-l

[1] Professor PhD, „Petru Maior" University of Târgu-Mureş.

[2] Referitor la concepte precum intuiţie eidetică, înţelegere albă, corp poetic sau trup poetal, pe care le vom folosi şi în prezentul studiu, trimitem la cartea noastră *Înţelegerea albă. Cinci studii de hermeneutică fenomenologică*, Ed. Paralela 45, Piteşti, 2012, pp. 166-231.

[3] „Căci arta şi filosofia *împreună* nu sunt fabricări arbitrare în universul « spiritual » (al « culturii »), ci contact cu Fiinţa tocmai drept creaţii" (Maurice Merleau-Ponty, *Le Visible et l'Invisible*, Gallimard, Paris, 1964, p. 251).

[4] Martin Heidegger, „Limba în poem", în *Originea operei de artă*, Ed. Humanitas, Bucureşti, 1995, p. 310. „Dialogul gândirii cu creaţia poetică nu poate să slujească Poemul decât pe o cale mediată. Iată de ce acest dialog este pândit de primejdia de a perturba rostirea proprie Poemului în loc de a-l lăsa să cânte în propria-i netulburare" (*ibidem*, p. 311).

BDD-A8120 © 2014 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:02:30 UTC)

„inspirat" de gândirea precritică a originarului.[5] Dimpotrivă, cuvântul poetic, în rezonanța gândirii goale, face loc celebrării, adeziunii: „aici gândirea mea se contopeşte cu lucrurile, trece prin ceea ce ele semnifică în mod absolut".[6] Dincolo însă de o contopire ori de o absorbţie a lor, ar fi mai nimerit să vorbim de o *orientare* a chemării semnificabilului, de un apel care este chiar esența atât a exigenței scriiturii cât şi a răspunsului hărăzit lecturii. Orientare ce mută centrul de greutate, din circularitatea relației dintre întrebare şi răspuns, în chiar calea, de reciprocă atingere, care leagă chemarea de răspuns. Înțelegerea stă sub semnul chemării; ea e chemată, convocată de ceea ce apare şi începe să semnifice aşa cum nu a făcut-o până atunci. Este ceea ce Munier numeşte „dimensiunea de necunoscut", aceea a unei „apariții uitate",[7] fața nevăzută a lucrurilor, locul pre-scriptibil al rostirii în care se va înscrie cuvântul poemului. Subiectul înțelegerii aproape că îşi pierde subiectitatea, el nefiind subiect al unui sens şi nici măcar al unui limbaj. Cel care înțelege ascultă, stă în ascultare, e martorul tăcut al ivirii semnificabilului.[8] În această situație, „nu există subiect (...) decât rezonant, răspunzând unei chemări, unei convocări de sens".[9] Prin urmare o înțelegere care nu dă sens, ci primeşte sensul la sine. Îl primeşte însă nu doar fără concept, ci şi *fără imagine*? Imaginea – simplă repetiție sau reproducere a ceea ce este – dă de văzut lumea sub chipul aceluiaşi, nefăcând decât să spună ființa prin manifestările sale. În această accepţiune, imaginea ne oferă chipul „obiectiv" al unei prezențe impersonale, indiferente, fascinația unui discurs alienant.[10] Or înțelegerea *este* în lucruri – acolo unde ele încep să (se) semnifice – şi nu în imaginea pe care o propune o reprezentare a lucrurilor. Ea se află *în* lucruri, fără să le confişte semnificabilul, într-o paradoxală distanță a ascultării,[11] în locul nedeterminat al vacuității gândirii, a imaginii, a reprezentării. De aceea, semnificabilul este un non-manifestabil real, fără un orizont de prezență: celebrare pură, originară, lipsită de aportul unei experiențe, al unei „trăiri" în care s-ar expune.

Nu este aceasta tocmai exigența interogării filosofice originare, a unei rostiri de dinaintea rostitului? Căci „rostirea nu-şi are locul în rezultat, doar la nivelul celor rostite. Ea se produce altundeva. Acest altundeva care întemeiază cuvântul îl debordează",[12] nefiind – în textura sa întrupată poetal – decât mărturia unui simplu elan al rostirii pure, o „epifanie a lipsei". Înțelegerea albă (a intuiției eidetice) presupune astfel *o practică apofatică*

[5] „Poate că poezia exprimă o experienţă autentică şi semnificativă. Şi poate că metafizica nu poate apela la altceva decât la a urmări atare inspiraţii, singurele intuiţii din care se pot hrăni conceptele sale, singurele apeluri la o gândire precritică; aceste intuiţii unesc filosofia cu originile experienţei omeneşti, cu resorturile oricărei meditaţii" (Mikel Dufrenne, *Poeticul*, Ed. Univers, Bucureşti, 1971, p. 205).

[6] Roger Munier, *La Pensée totale*, Courrier du Centre International d'études poétiques, Bruxelles, nr. 31, 1961, p. 3.

[7] Roger Munier, *La Dimension d'inconnu*, José Corti, Paris, 1998, p. 35.

[8] „Locul în care limbajul se pierde şi ne scapă e, în acelaşi timp, locul în care el se regăseşte pe sine, în care e *rostire*. (...) Limbajul operează şi devine el însuşi, de fiecare dată, ca putere ce *descoperă*, manifestă şi aduce lucrurile în lumină; iar în faţa a ceea ce spune se aşterne *tăcerea*" (Paul Ricœur, *Le conflit des interprétations. Essais d'herméneutique*, Seuil, Paris, 1969, p. 68).

[9] Jean-Luc Nancy, *À l'écoute*, Galilée, Paris, 2002, p. 58.

[10] Cf. Roger Munier, *Contre l'image*, Gallimard, Paris, 1963. Dar aici – trebuie precizat – Munier scoate în evidenţă carenţele imaginilor cinematografice şi fotografice.

[11] „Ar trebui revenit la această idee a proximităţii prin distanţă, a intuiţiei ca auscultare sau palpitaţie în densitate" (Maurice Merleau-Ponty, *Le Visible et l'Invisible*, ed. cit., p. 170).

[12] Roger Munier, *La Dimension d'inconnu*, ed. cit., p. 28.

BDD-A8120 © 2014 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:02:30 UTC)

sau *o fenomenologie a inaparentului*.[13] Ea ar trebui să regăsească drumul „între ceea ce afirmă şi ceea ce maschează", trupul unei imagini intermediare – de trecere – între ceea ce se propune cuvântării şi apariţia semnificabilului însuşi: un traseu oblic ce surprinde veşnicul (re)început al rostirii poetale.[14] Or începutul este un transcendent, un dincolo de înţelegerea pur interpretativă. De aceea, fiecare act de înţelegere intuitivă reface distanţa unui mereu nou reînceput, distanţă fondatoare în care „lucrurile nu sunt spuse poetic, *pornind* de la începutul care le iradiază în cuvântul poemului, ci *în* el",[15] în ivirea virginală, instantanee, continuă a pre-venirii lor originare în timpul rostirii. Nicio gândire nu ar putea tematiza acest început semnificabil care „face" semn prin ţesătura cuvintelor. Căci „gândirea scrutează", pe când poezia dezvăluie această venire în ceea ce ea numeşte, deschide distanţa străbătută de ceea ce vine şi se arată înainte de a fi numit şi de *a fi* ca atare. Ea cheamă lucrurile în numele noii lor arătări, în pre-manifestarea prezenţei lor evocate, necuvântate, care nu face încă *figură* de fiinţă cu nume şi adresă, ci e abia chemată la fiinţă.[16] „Aşa cum gândirea este atenţie asupra fiinţei, poezia este o sesizare oblică a timpului".[17] Înţelegerea albă se lasă impregnată de prezentul fără de timp al începutului, sarcină ce re-începe cu fiecare poem, intranzitiv, în lipsa vreunui obiect pe care să-şi fixeze privirea. „Aici se încheagă paradoxul poeziei, în diferenţa sa faţă de gândire: Ea nu numeşte necunoscutul: îi dă *loc* în poem".[18] Dincolo de rostirea pură căreia ambele îi oferă cutia de rezonanţă a începutului semnificabil, căci restaurează limbajul aducându-l la origine, cuvântul poeziei nu se confundă cu cel al filosofiei; „poezia nu este filosofia: ea nu meditează asupra limbajului, ea îl produce; dar nu-l inventează: ea transfigurează numai limbajul comun".[19] Transfigurare imaginală în care ceea ce începe să semnifice nu pune în vedere, arată ceea ce nu apare în vizibilitatea textului, se rosteşte precum o negare – ori o punere în absenţă – a tuturor celor ce se afirmă în orizontul prezenţei. Apofatismul acestui demers subliniază tocmai *locul* inaparentului, figura (imprezentabilă şi nereprezentativă) a semnificabilului, adică *imaginea* unei urme.[20] „Loc al unei întâlniri *posibile* (s. n.) între actul prim (*a vedea*) şi sensul dat fiinţei prin puterea logos-ului (actul de *a*

[13] „O fenomenologie a inaparentului şi, prin urmare, o descriere încă exterioară" care nu constă într-o întoarcere „la lucrurile însele", ci „la « negativele » lor liminare. O fenomenologie a limitei (sau a frontierei) ca vid – *kenos* – , presupunând deci « kenoza » proprie oricărei reducţii" (Virgil Ciomoş, *Être(s) de passage*, Zeta Books, Bucureşti, 2008, p. 47).

[14] Roger Munier, *Le parcours oblique*, Éditions de la Différence, Paris, 1979, p. 31.

[15] *Ibidem*, p. 13.

[16] Căci „a numi nu înseamnă a distribui calificative, a folosi cuvinte. A numi înseamnă a chema pe nume. Numirea este chemare. Chemarea apropie ceea ce cheamă (...). Care prezenţă este mai înaltă, cea care se întinde sub ochii noştri sau aceea a ceva ce este chemat?" (Martin Heidegger, *Acheminement vers la parole*, Gallimard, Paris, 1976, pp. 22-23).

[17] Roger Munier, *op. cit.*, p. 20. „Sesizare refuzată ca atare gândirii în registrul ce-i este propriu. Ar fi aici punctul crucial de despărţire între poezie şi gândire? Doar dacă *începutul* pe care poezia îl semnalează nu desemnează un câmp nou pentru o gândire liberă de « fiinţă », desprinsă cel puţin de o privire anume, imobilă în esenţă" (*ibidem*).

[18] *Ibidem*, p. 22.

[19] Mikel Dufrenne, *Poeticul*, ed. cit., p. 62.

[20] Loc al inaparentului care „se revelează mai degrabă în schimbări decât în stări, implicându-l pe cel care se aventurează acolo, şi care în final nu propune analizei decât urme – aceste imagini fragile – de-a lungul parcursului de descoperit şi a cărui direcţie e mai importantă decât capătul" (Jean Burgos, „La notion de motif dans les recherches sur l'imaginaire", în Michel Vanhellputte and Léon Somville (ed.), *Motifs in Art and Literature* Proceedings of the Symposium at the Vrije Universiteit Brussel, Uitgeverij Peeters Leuven, 1984, p. 33).

BDD-A8120 © 2014 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:02:30 UTC)

semnifica)".[21] Iar mediul propriu al ivirii imaginii este o distanţă care nu desparte ci unifică, leagă lucrurile între ele în cuprinsul deschis al poemului. Loc predilect al *diafanului* situat la dubla încrucişare a vederii şi a vizibilului, a apariţiei şi a constituirii imaginii.[22]

În concluzie: ce nu apare şi totuşi face semn, că este ca şi cum n-ar fi, arată o imagine imprezentabilă, posibilul invizibil al unei luminări? Un criptofenomen, o imagine eclipsată care, deşi absentă, întemeiază posibilul vizibilului, permite luminii să treacă tocmai întrucât e absentă, o absenţă transparentă, un mediu de trecere şi de luminare. Mediu imaginal care se constituie ca trup de lumină al semnificabilului originar: inimaginabil, din perspectiva percepţiei sensibile sau a unei intenţii explicite, care – în poem – ia trupul poetal al unei imagini, se configurează în forma inevidentă dar iradiantă a transparenţei care dă de văzut, adânceşte vizibilul deschizându-i o perspectivă nebănuită. *Perspectivă inversă*, pentru că imaginea nu se proiectează pe ecranul lumii (sau al lumii unui text) ci, dimpotrivă, pe golul lumii ecranate, pusă în paranteza exteriorităţii aparente. Inversarea nu priveşte doar răsturnarea imaginii în oglinda care o reflectă, ci şi schimbarea – răsucirea – punctului de vedere, deschiderea unui nou unghi. „Lumea face să fie văzut vizibilul întrucât este, şi nimic mai mult. Ce anume este şi cum anume este, *modul* său de a apărea (*cum*-ul său fenomenal), rămâne inaccesibil luminii lumii. Din acest motiv pentru a defini modul de a apărea a ceea ce apare e nevoie de mult mai mult decât această lumină: e nevoie aici de hermeneutica şi de fenomenologia inaparentului, singurele apte să abordeze acele fenomene care, la prima vedere şi în cea mai mare parte a timpului, nu se arată".[23] Este *mai-mult-ca-aparentul* deoarece nu e încă în apariţie propriu-zisă, ci o pură posibilitate a posibilului. Imagine vulnerabilă, chiar tăcută, căci ea nu întruchipează şi dă o faţă rostitului; rămâne în rostirea neauzită, în figura nevăzută care o luminează şi o face să lumineze, „un halou de nevăzut în jurul oricărui fenomen, pe măsură ce-l face vizibil".[24] Este o extindere a conceptului de fenomen „dincolo de limitele pe care i le fixase Husserl; într-adevăr, pentru a face accesibil un « fenomen de fiinţă », altfel zis, pentru a include în fenomenalitate fiinţa ca diferită de fiinţare, trebuie să admitem că absentul din fiinţare se dă".[25] Nu este ceva de care – din întâmplare sau din neatenţie – nu ne dăm seama, rezultat

[21] Anca Vasiliu, *Dire et voir. La parole visible du* Sophiste, ed. cit., p. 28.

[22] Despre semnificaţiile complexe ale diafanului, cf. interpretările Ancăi Vasiliu : *Du diaphane. Image, milieu, lumière dans la pensée antique et médiévale*, Vrin, Paris, 1997 (trad. rom. Ed. Polirom, Iaşi, 2010); „Diaphane", în Barbara Cassin (dir.), *Vocabulaire européen des philosophies*, Seuil, Paris, 2004. Citäm din această ultimă lucrare: „Situat la dubla întretăiere a vederii şi a vizibilului, a apariţiei şi a constituirii imaginii, termenul *diafan* este astăzi unul din martorii cei mai revelatori ai modului în care cei din vechime priveau, concepeau şi înţelegeau lumea. Căci, pentru gândirea antică şi medievală, nu e suficient să fie lumină şi ceva « solid » pentru ca lumea să fie văzută în culorile ei şi cunoscută în formele şi speciile ei, trebuie să existe de asemenea diafanul, adică un « mediu » care leagă lucrurile între ele şi deschide prin el o cale către receptarea sensibilă şi înţelegere. De atunci, diafanul a ajuns să pătrundă în mod tacit nu doar orice ştiinţă optică, ci şi întreaga reprezentare a lumii sub dublul său aspect sensibil şi inteligibil, operând astfel, prin participarea sa la lumină, o veritabilă mutaţie între vizibil şi invizibil" (p. 307).

[23] Jean-Luc Marion, *Certitudini negative*, Ed. Deisis, Sibiu, 2013, p. 320.

[24] Jean-Luc Marion, *În plus. Studii asupra fenomenelor saturate*, ed. cit., p. 129.

[25] Jean-Luc Marion, „Posibilul şi Revelaţia", în *Vizibilul şi Revelatul*, Ed. Deisis, Sibiu, 2007, p. 19. Şi în continuare: „Din punct de vedere al onticului, fiinţa ca atare nu echivalează în mod strict cu nimic; ea se dă deci în măsura în care nu dă nimic, ba chiar dă nimicul. Acest paradox al unei donaţii fără donaţie se repetă pentru vizibilitate: fiinţa pe care e vorba să o facă manifestă nu se poate, în mod manifest, să se manifeste în mod

BDD-A8120 © 2014 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:02:30 UTC)

al unei miopii lipsite de perspectivă, deci nezăritul pur şi simplu; este imperceptibilul, non-evidentul, ceea ce nu se arată ca dat imediat al conştiinţei. Fenomenologia ar trebui să ştie să privească şi ceea ce, la prima vedere, nu se manifestă, adică non-fenomenul inaparentului. Şi ar face-o cel mai bine „printr-o hermeneutică ce va şti să citească în vizibil intenţia invizibilului".[26] Dacă absentul din fiinţare se dă, el o face în absenţa fenomenului – o donaţie în absenţă – , în manifestarea vidă a unei imagini care pune în vedere chiar nemanifestul spre care trimite şi care, la rândul său, o luminează, dând imposibilului posibilitatea de a ieşi din ascundere.[27] „Ridicând astfel interdicţia raţiunii suficiente, fenomenologia eliberează posibilitatea, deci deschide câmp unor fenomene marcate eventual de imposibilitate".[28] Gândirea – sau mai degrabă, pentru noi, intuiţia înţelegerii albe – ar putea ajunge – spune Heidegger într-o scrisoare adresată lui R. Munier – până „în luminişul apariţiei inaparentului (*in die Lichtung des Scheinens des Unscheinbaren*)",[29] până la suportul – insuportabil – al acelui fond de spaţiu în care fenomenele sunt disimulate, încă invizibile. Abia aici „filosofia – şi gândirea care-i e proprie – se situează pe acelaşi plan doar cu poezia".[30] Fenomenologia inaparentului (a nu încă vizibilului) lucrează asupra unor astfel de fenomene de tipul imaginilor poetale (diafane sau transparente) acoperite, ascunse în corpul poetic, trans-aparente însă în lumina proiectată care le expune în perspectiva clar-obscură a unor medieri, în intervalul unui fond în „trupul" căruia îşi profilează chipul evanescent.[31] În şi prin ele, inaparentul transpare – străluceşte – în vizibil, fără ca el însuşi, după cum nici diafanul în sine, să fie vizibil.[32] Diafanul lasă inaparentul să apară, îi oferă un loc de trecere şi de manifestare, fondul de

---

vizibil; de aceea Heidegger va vorbi mai târziu de o « fenomenologie a inaparentului » . Fiinţa nu poate accede deci la fenomenalitate decât dacă fenomenologia priveşte şi ceea ce, la prima vedere, nu se manifestă propriu-zis. Cu ocazia non-fenomenului fiinţei, fenomenologia va încerca deci să înglobeze chiar şi ceea ce *nu* se dă în mod fenomenal" (*ibidem,* pp. 19-20).

[26] Jean-Luc Marion, *Dieu sans l'être*, Quadrige / PUF, Paris, 2002, p. 34).

[27] Trimiterea spre sau indicarea printr-un indiciu care se arată: „Heidegger integrează fenomenalităţii tot ceea ce nu se arată (*sich zeigt*) decât prin indiciu (*Anzeige*) în măsura în care şi astfel se realizează arătarea de sine plecând de la sine – şi deci legitimează posibilitatea unei fenomenologii a inaparentului în general" (Jean-Luc Marion, *op. cit.*, p. 20).

[28] *Ibidem*, p. 18.

[29] Martin Heidegger, *Lettre à Roger Munier*, 22 februarie 1974, în M. Haar (ed.), *M. Heidegger,* Cahiers de l'Herne, Paris, 1984, p. 112. „Pe această linie – adaugă J.-L. Marion – o « fenomenologie a inaparentului » ar implica o depăşire a fenomenologiei înseşi, dincolo de distanţele între subiect şi obiect, noeză şi noemă, intenţionalitate şi constituire, ba chiar şi de reducţie" (*În plus...*, ed. cit., p. 130).

[30] Martin Heidegger, *Introducere în metafizică*, Ed. Humanitas, Bucureşti, 1999, p. 42.

[31] „S-ar putea să-i fie încă rezervat unei fenomenologii a inaparentului rolul de a explora prin mediaţii, cezuri, diviziuni şi diseminări (...), cu riscul, fără îndoială, de a vedea cum devine confuză diferenţa orizontului sau a fondului pe care apăreau sau din care se detaşau figura, chipul, imaginea sau icoana, ba chiar de a anula diferenţa dintre fiinţă şi fiinţare, dintre obiect şi luminiş (*Lichtung*)" (Jean-François Courtine, „Fenomenologie şi hermeneutică a religiei", Prezentare la Jean-Louis Chrétien, Michel Henry, Jean-Luc Marion, Paul Ricœur, *Fenomenologie şi teologie*, Ed. Polirom, Iaşi, 1996, p. 12).

[32] Caracterizat prin transparenţă şi luminozitate, diafanul este mediul sau intermediarul incorporal al manifestării lucrului; pe de o parte „un substrat-receptacol", indefinibil prin el însuşi, pe de alta intervalul unui tranzit, punând în evidenţă in-evidentul, adică distanţa, instaurată în el de privire, ca spaţiu al fenomenalităţii luminii; o evidenţă a distanţei în chiar non-evidentul – transparenţa – diafanului. „Invizibil în sine, fără fiinţă sau imagine proprie, diafanul activează totuşi, asemenea unei substanţe « revelatoare », vizibilitatea « celorlalte » : a « lucrurilor » care sunt *altele, diferite* prin esenţă de el însuşi şi de lumină" (Anca Vasiliu, *Despre diafan*, ed. cit., p. 152). „Prin *diafan* (*diaphanês*) – precizează Aristotel – înţeleg ceea ce este vizibil fără să fie vizibil prin sine în mod absolut, ci graţie unei culori de împrumut" (*Despre suflet*, 418 b 4-6).

BDD-A8120 © 2014 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:02:30 UTC)

spaţiu în care el poate străluci. O inevidenţă iradiantă, vizibilă numai în manifestarea sa epifanică, în revelarea sa cvasi-fenomenală. *Iconofania* (sau *imagofania*) quidditǎţii inaparente în mediul de manifestare al diafanului. Dar „ce invizibil – ce mod al invizibilităţii – face posibilă asignarea de nevăzut vizibilului şi, prin aceasta, vizibilul însuşi?".[33] Ce mod al inaparenţei face ca imaginea să apară şi să lumineze prin transparenţa care îi dă consistenţă şi strălucire? Cum îşi defineşte inaparentul propria imagine diafană, pusă în lumina manifestării?[34] Care sunt constantele sferei de manifestare ce dau măsura acestui fond inevident, pulsiunilor sale imaginale, în pofida fluctuaţiei diacronice a imaginii exterioare? Întrebări ale căror răspunsuri rămân deocamdată deschise, în aşteptarea unor exegeze aplicate care să încerce să facă vizibile astfel de fenomene inaparente, în modul în care ele se dau ca structuri diafane în cuprinsul revelator al poemului. De adăugat doar că imaginea poetală nu e una de primă instanţă, ea nu se impune ca prezenţă evidentă la suprafaţa textului, nu intră în orizontul de vizibilitate al fiinţei textuale. Inaparenţa ei este un fond clar-obscur, intermediul translucid al ivirii semnificabilului originar. Ceea ce este de prim abord şi apare în textul unui poem este imaginea deja constituită, prinsă în reţeaua semnificaţiilor ca element al unei lumi imaginare. Este imaginea poetică textuală ca obiect al tematizării interpretative, chiar dacă înţelegem acest travaliu exegetic drept *inter-pretatio*, adică prestaţie intermediară, strecurarea printre rândurile unui text.[35] Imaginea poetală în schimb, figură a absenţei, nu e interpretabilă decât în momentul în care ea deja nu mai este, sau – altfel spus – „figurează" în subtextul ori mai degrabă în *pre*textul în care ea se iveşte şi semnifică înainte de *a fi*.

Bibliografie

Burgos, Jean, „La notion de motif dans les recherches sur l'imaginaire", în Michel Vanhellpute and Léon Somville (ed.), *Motifs in Art and Literature*, Proceedings of the Symposium at the Vrije Universiteit Brussel, Uitgeverij Peeters Leuven, 1984

Chrétien, Jean-Louis, Henry, Michel, Marion, Jean-Luc, Ricœur, Paul, *Fenomenologie şi teologie*, Ed. Polirom, Iaşi, 1996

Ciomoş, Virgil, *Être(s) de passage*, Zeta Books, Bucureşti, 2008

Dufrenne, Mikel, *Poeticul*, Univers, Bucureşti, 1971

Gadamer, Hans-Georg, *Hermeneutik im Rückblick*, Mohr, Tübingen, 1995

Haar, Michel, *M. Heidegger*, Cahiers de l'Herne, Paris, 1984

Heidegger, Martin, *Acheminement vers la parole*, Gallimard, Paris, 1976

Heidegger, Martin, *Originea operei de artă*, Humanitas, Bucureşti, 1995

Heidegger, Martin, *Introducere în metafizică*, Humanitas, Bucureşti, 1999

[33] Jean-Luc Marion, *În plus...*, ed. cit., p. 131.

[34] Altfel spus: „Ce raport (similitudine?, identitate?) întreţine aparenţa imaterială a imaginii, prinsă în receptaculul diafanului şi revelată vederii prin / în luminozitatea entelehială a acestuia, cu imaginea-*eidos* care se află deja în suflet, imagine imaterială care ţine, la rândul său, de agentul ei, intelectul, acesta asemănându-se şi el cu lumina?" (Anca Vasiliu, *op. cit.*, p. 75).

[35] Cf. Hans-Georg Gadamer, „Hermeneutik auf der Spur", în *GW*, 10, *Hermeneutik im Rűckblick*, Mohr, Tűbingen, 1995, p. 173.

BDD-A8120 © 2014 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:02:30 UTC)

Marion, Jean-Luc, *Dieu sans l'être*, Quadrige / PUF, Paris, 2002
Marion, Jean-Luc, *În plus. Studii asupra fenomenelor saturate*, Deisis, Sibiu, 2003
Marion, Jean-Luc, *Vizibilul şi Revelatul*, Deisis, Sibiu, 2007
Marion, Jean-Luc, *Certitudini negative*, Deisis, Sibiu, 2013
Merleau-Ponty, Maurice, *Le Visible et l'Invisible*, Gallimard, Paris, 1964
Munier, Roger, *La Pensée totale*, Courrier du Centre International d'études poétiques, Bruxelles, nr. 31, 1961
Munier, Roger, *Contre l'image*, Gallimard, Paris, 1963
Munier, Roger, *Le parcours oblique*, Éditions de la Différence, Paris, 1979
Munier, Roger, *La Dimension d'inconnu*, José Corti, Paris, 1998
Nancy, Jean-Luc, *À l'écoute*, Galilée, Paris, 2002
Ricœur, Paul, *Le conflit des interprétations. Essais d'herméneutique*, Seuil, Paris, 1969
Vasiliu, Anca, „Diaphane", în Barbara Cassin (dir.), *Vocabulaire européen des philosophies*, Seuil, Paris, 2004
Vasiliu, Anca, *Despre diafan. Imagine, mediu, lumină în filosofia antică şi medievală*, Polirom, Iaşi, 2010
Vasiliu, Anca, *Dire et voir. La parole visible du* Sophiste, Vrin, Paris, 2012

BDD-A8120 © 2014 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:02:30 UTC)